

FEJÉRMEGYEI NAPLO

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI KOZLÖNY.

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicorum partium propositum promouenda, id equidem precamur. Libenter. (Az általalok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi szívesen támogatjuk.)

XIII. Leó pápa X. évi encziklikájának értelmében.

Megjelen hetenkint 3-szor: hétfőn s szombaton este és csütörtökön délelőtt. Kéziratok nem adának vissza.	Előfizethető a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, szent István-tér 1.	Felelős szerkesztő: BONITZ FERENC. Kiadótalajdonos: MILLER JÓZSEF.	Előfizetési ár: Egész évre . . . 6 frt — kr. Félévre . . . 3 frt — kr. Negyedévre . . . 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 5 kr.	A 30 helyre osztott oldal helyenkint 50 kr. Bélyegilleték külön 30 k. Nyilttér soronkint 50 kr. Többesüri hirdetéseknek engedmény.
---	--	---	---	---

„Alkotmány.“

Az a hír, hogy a néppárt napilapját indít meg a fővárosban, a legelőkelőbb körök támogatotta az ország minden részében. Még jó formán szervezve sínes a kiadóhivatal, s csak az előfizetési felhívások mentek szét, máris tömegesen jelentkeznek az előfizető. A közönség tudja, hogy egy sajtó-organon nem nyer az Alkotmányban, mely a legelőkelőbb függetlenséggel tárgyalja a közigazgatást. Hogy az új lapnak mi a programja, azt elmondja az alábbi

Előfizetési felhívás.

Magyarország alkotmányos szabadságban él. Ezen alapra fektették őseink és első királyaink országunkat, ez alapon épült fel a magyar állam ezer esztendőig, azért ezen az alapon lehet és kell fentartani a jövőben is.

Ezt akarjuk!

A nép javát, törvényes jogát, szabadságának védelmét, hitének tiszteltét követeljük az államtól, kormánytól és törvényhozástól.

Ezért alapítottuk a néppártot és ezért inditunk 1896. évi január 1-től kezdve egy politikai napilapot ezen címmel:

„ALKOTMÁNY“

Az „Alkotmány“ megindításával megkivánunk felelni azon óhajtsáknak, mely évek óta és mindig sürgősebben oly keresztény napilapot kíván tőlünk, mely a néppárt részéről kifejtett politikai és társadalmi programnak országos közege legyen.

Az „Alkotmány“ egész határozottsággal és a szó legtágabb értelmében politikai lap kíván lenni.

Az „Alkotmány“ hazánk ezredéves történetéből és ezen történetből fejlődött alkotmányunkból fog kiindulni.

Az „Alkotmány“ képviselni fogja azon mozgalmat, melyet a szabadelvű párt egyházpolitikájának ellenzése keltett; ezért kizárólag felekezeti, vagy egyházi lap nem lesz.

Az „Alkotmány“ az alkotmány szentségét, a magyar állam és nemzet érdekeit teljesen megőrizni kívánja és ezt a hon minden nyelvű polgára irányában egyenlő igazsággal akarja szolgálni.

Az „Alkotmány“ a kiegyezést, az 1867. évi XII-ik törvénycikkét újabb viták tárgyává tenni nem kívánja, hogy minden erőt egyesíthessen.

Az „Alkotmány“ törekvéseinek egyik főcélját képezi a nép anyagi érdekeinek biztosítása és fejlesztése; mert az anyagi jólét az erkölcsi szabadsággal és a politikai függetlenséggel együtt jár.

Az „Alkotmány“ a politikai jogok szabad gyakorlásának biztosítását követeli.

Az „Alkotmány“ az igazságot és jogot mindenki iránt és mindenkiel szemben meg akarja védelmezni; azért e hon minden polgárát valóságkülönbég és politikai állásra való tekintet nélkül előfizetőinek sorában reméli egyesíthetni.

Az alkotmány az államnak és társadalomnak legfőbb biztosítéka, melyben az anyagi függetlenség és az erkölcsi szabadság gyökerezik; ezért jelszavunk legyen az alkotmány védelme!

Budapest, 1895. december 8-án.

Hazafias üdvözléssel

Zichy Nándor gróf,

Esterházy M. Móric gróf.

Az „Alkotmány“ politikai cikkeit közéletünk kiváló férfiai és a magyar hírlapirodalom legkedveltebb publicistái fogják írni; hírlapirodalmi és közgazdasági részét kipróbált erők szerkesztik s benne a zsurnalisztikai tisztesség és becsületesség teljes mértékben meg fog tartatni.

A néppárt új politikai, irodalmi és közgazdasági napilapjának mutatványszámai már karácsonykor a lap saját nyomdájában fognak megjelenni ily címmel:

„ALKOTMÁNY“.

Az „ALKOTMÁNY“ előfizetési ára a legolcsóbb:

Fgész évre	10 frt — kr.
Félévre	5 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Egy hónapra	1 frt — kr.

Egyes számok ára helyben 3 kr., vidéken 4 kr.

Kapható az ország összes dohány-társaságiban. Mutatványszámok 100,000 példányban fognak szétküldetni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, Baross-utca 59. szám,

hova az előfizetési pénzek, reklamációk és a lap szellemi részét érdeklő összes közlemények küldendők.

Az erőpróbák után.

Senkit nem löttek agyon, senki meg nem harvort, sőt senki sem került kóterba a girálty választás alatt: természetes tehát, hogy a liberális párt és sajtója nagyra van a győzelemmel. A nemzeti párttal szemben sikerült megvédelmezniök egy mandátumot.

Hogy a stomfai gaztett nem fog ismétlődni, azt biztosra vettük, mert két ilyen „sláger“ egymásután kivágni még Bánffy sem mert. A presszióknak azt a nemét alkalmazták, melyet a francia „douce violence“-nak nevez; mozgósították az állami és megyei tisztviselőket s pazar bőkezűséggel vesztegettek. Ez már nem újság s a közmorál anyira preparálódott hazánkban, hogy az ily módon szerzett mandátumot a tisztességesebbek közé számítják. A volt főispáni titkár fölemelt fővel fog betelepüdni a képviselőházba, mint kifogástalan gentleman, kinek sem a gal-lérján, sem a megbízó levelén nem látszik mocok. Mi azonban ezt a mandátumot is hasonlatosnak tartjuk a talmi gentlemanok fehéreműjéhez. A gallér és kézelő tiszta, de az ing... no annak a kiszapulására nem minden mosónő vállalkoznék. Köszeghy ur fehéreműjét, azaz mandátumát azonban nem fogják bolygatni az igazolóbizottságban.

A girálty ügy el van végleg intézve. Tanulságai fölött azonban elmélkedhet a nemzeti párt. Bebizonyult, hogy a kormány „lány erőszakkal“ is leveri; még pedig leverte ott, ahol tulajdonképeni talaja van a pártnak. A felől mindenki tisztában van, hogy Apponyi politikája az alföldet soha se megnyerni, se föllekésíteni nem tudta. Az alföld eddig (de csakis ez év októberéig!) a 48-asok talaja volt. A nemzetieknek az ország felső részén akadtak hívei, intelligens, komoly és higgadt férfiak.

Az intelligencia és higgadság, bármily szép tulajdonságok is egyébként, választásoknál nem jönnek számításba. A nemzeti párt programja nélkülözi azt a tartalmat, mely képes legyen lelkesíteni, vezéregyéniségeiből pedig hiányzik a garancia, hogy határozott, erélyes és őszinte politikát kövessenek.

A mikor az ország népe, a tőkepénzeseket és a liberális párttal szoros kon-nexióban álló vállalkozókat kivéve, évről-

évre hanyatlak anyagi jólétben; amikor a földműves és munkásosztályban szinte feynyegelőleg hangzik a kenyér utáni kiáltás; amikor a börze lovagjai és a fővárosi zsidó-bankárok a kormány szemeláttára csalják és fosztogatják azokat, kiknek még van valamijök; amikor véd- és dacsövetségek köttetnek az üzleti világban, hogy a kisiparosság modzulni is képtelen legyen; amikor a nemzet teste sajog és lelkiismerete megbántva háborog: akkor Apponyi Albert gróf és társai kaphatnak tapost beszédeikért, de támogatásra a nép részéről nem számíthatnak. Az ő circumspectus politikájuk nem felel meg az ország mai helyzetének. Elég volt a szónoklatokból; oly férfiakra van szükség, olyan pártot óhajtunk a parlamentben, a mely akar is, mer is a nép érdekében sikra szállani.

A magyar nemzet ugyan mindig érzelmi politikát követett. de józan ösztöne soha nem hagyta el. Ha mámorba is ringatták, hamar kiábrándult. A kik csak frázisokkal dolgoznak nála, előbb-utóbb lejárják magukat.

Tavaly sokan voltunk, kik azt hittek, hogy az ország általános elégtelensége s a türelmetlenség fokozódott vágy valamelyes átalakulás után, az érzelmi motívumok révén Kossuth Ferencben keresi és találja meg azt a vezéregyéniséget, a ki mellé szegődve megdönti a liberális kormányzatot. Mily hamar bekövetkezett a kiábrándulás!

Kossuth Ferenc bámulatraméltó ügyességgel és gyorsasággal bizonyította be, hogy sem ő, sem pártja nem képesek a viszonyok reorganizációjára. A nemzet józan része csalódottan fordul el tőle s lelkének egész sóvárgásával nézett szét: honnét jön végre a segítség?

Miként a tenger csigája fájdalomában teremti meg a gyöngyöt, a nemzet maga szülte meg a néppártot. Nem frázis ez. A későbbi évtizedek krónikásai el fogják ismerni azt, mit most nemcsak a szabad-elvűek, hanem az ellenzék is tagadnak, hogy ez t e r m é s z e t e s, s z ü k s é g s z e r ü pártalakulás volt. Előzményei: a husz éves liberális kormányzat összes bünei s az ellenzéki pártok meddő tehetlensége; közvetlen megteremtője a keresztény nép hite ellen intézett merényleték. A nemzet életképesége és jövője fölött kétségbeesniünk kellett volna, ha önmaga meg nem találja vala az utat, a melyen haladnia kell, hogy a végpusztulástól meneküljön.

Ezért nem szeparisztikus, nem felekezeti, nem szocialisztikus és nem retrográd irányú párt a néppárt, hanem egyetítője az ország minden társadalmi osztályának. Ezért fogadják lelkesedés és bizalom.

Ez a lelkesedés fog erőt adni a további küzdelmekhez. Ha a mi jelöltjeink nem is bírnak Apponyi tehetségével, Ugron ékesszólásával és a kormánypártiak anyagi eszközeivel, bírnak ellenben erős akarat-tal: t e n n i a n é p é r t é s a h i t é r t!

Nyitra és Stomfa megmutatta: a lelkesedésnek mily páratlan foka hevíti a néppárt híveit. Ezt a lelkesedést csak a legbrutálisabb erőszak foszthatja meg a sikeről. De a mi ott sikerült a kormánynak, az nem fog sikerülni más vérmérsékletű választók között. . . .

Közlegnek a karácsonyi szent ünnepek. A parlament szünetel és a képviselőknek van idejük számot vetni a helyzettel. Az ellenzék férfiai odahaza tegyék fültüket a választóik szívére és érezzék meg annak dobogását. És ha megérezték, hogy e szívek a néppártért dobognak: csatlakozzanak hozzá

(b. a.)

BELFÖLD.

— **A tisztújítás vármegyénkben.** Az összes előlekek arra mutatnak, hogy a tisztújítás a megállapodásokhoz képest fog végbemenni hétfőn délelőtt. A liberális párt még egyszer beviszi saját embereit a megyei állásokba, B é d y József adonyi szolgabíró, kivéve a ki betegeskedése miatt, állítólag vissza lép a közszolgálatból. Az ellenzék ezáltal nem avatkozik a választásokba, a mint hogy előzetes akciót sem fejtett ki. Hadd alakítsák meg a megyei tisztikart a liberálisok a maguk képére, az ellenzék künn, a választók közt fog akciót indítani a szabadakarat megnyilatkozása iránt.

— **A körmenyi mandátumért,** mely Eötvös Loránt lemondásával üresedett meg, a néppárton kívül a szabadelvű és 48-as párt is küzdeni készül. Amannak a jelöltje Varga Gábor Szentgotthárdi ügyvéd s emezé Györi Elek, ki a múlt választásnál kisebbségben maradt. Legtöbb reménye van győzelemre a néppárt jelöltjének, B a t t h y á n y István grófnak.

— **A földmívelő munkások kongresszusa.** Budapesten a szocialdemokrata párt bizottságot alakított, melynek feladata a földmívelő munkásokat kongresszusra hívni össze. A cél az, hogy a földmívelő munkások országosan szervezkedjenek érdekeik fejlesztésére és megóvására. A bizottság már megállapította a kongresszus napirendjét is, melyen a földmívelő munkások követeléseit több pontban vannak felsorolva. Így az aratási program, a munkaidő megállapítása, a védtörvények kiterjesztése a földmívelő munkásokra is stb. — A mozgalom üdvös eredményű lehet, ha csak a szocia lista párt bele nem viszi egyéb elveit is, melyeket inkruacionális irányuk miatt helyteleníteniünk kell.

Telefonjelentések.

Dec. 14.

A főrendiház ülése.

A főrendiház mai ülésén a főpapság részéről csak a jászvári apát volt jelen. A kormány részéről: Bánffy, Fejérváry, Wlassits, Dániel és Jospovich miniszterek.

S z l á v y elnök Jankovics László gróf elhunytát jelenti, s halála fölött a főrendiház részvételt fejezi ki. Az igazoló biz. jelentése után (a főrendi névjegyzék folytatódólag kiegészítéséről) napirendre került az i n d e m n i t y r ö l szóló törvényjavaslat.

V a y Miklós gróf elfogadja, de szükségesnek találja a kormány figyelmét felhívni a mezőgazdasági bajokra. Kitérve a zágrábi büntetésekre és horvát ügyekre, óhajtja a magyar befolyás érvényesülését és a magyarok védelmét Horvátországban. Miután az egyházpolitikai reformok kárt okoztak a protestánsoknak, kárptólást adjon az állam. A kormány legyen rajta, hogy az erdélyi és magyarországi protestánsok közt az egyesülés létrejöjjön.

Z i c h y Nándor gróf tartott ezután nagy szabású beszédet. A mezőgazdasági bajok orvoslása elodázhatatlan szükség. Azzal még nincs segítve, hogy megragalmazzák azt a mozgalmat, mely e bajokkal foglalkozik. A kormány a nép bizalmával szerzet kétkedni. De vajjon megkérdette-e a népet, midőn az egyházpolitikai reformokhoz nyult? Hol az a fennen hangoztatott bizalom? A legutóbbi választásoknál mint állatokkal bántak a választókkal. Az indemnitást megszavazza, hogy fenakadás ne legyen, de semmi bizalommal sincs a kormány iránt.

B á n f f y Dezső báró védekezik a választási visszaélések vádjá ellen, s kijelenti, hogy az ellenzéki pártok programja nem bírván tartalommal, csak személyes támadásokkal tartják ten magokat.

A napirend többi pontja is elfogadtatván, Z i c h y Nándor indítványára az alnök a főrendek nevében karácsony és új év alkalmával a trón számolya elé juttatja a főrendek hódoló jókívánatait.

Táviratok.

Az erdélyi katolikus státusgyűlés.

K o l o z s v á r, dec. 14. (Saj. tud. táv.) A ma megnyílt rendkívüli státusgyűlésen megjelentek: L ö n h a r d t Ferenc püspök, J ó s i k a Samu báró világi elnök, G y ö r f f y Gyula alelnök, E s t e r h á z y János gróf, J ó s i k a Gábor báró, S z e n t k e r e s z t y Zsigmond br., F á b i á n Sándor püspöki helynök stb. L ö n h a r d t püspök fél 11-kor nyitotta meg az ülést, melynek legfőbb tárgyat az igazgatótanács ama jelentése képezte, hogy a státus számára 450,000 forint megvette Esterházy István gróf első-bajomi uradalmát. A státusgyűlés a jelentést egyhangulag elfogadta,

R ó m a, dec. 14. (Ered. táv.) W e l s c h e r bibornok ma elhunyt.

K o n s t a n t i n á p o l y, dec. 14. (Ered. táv.) A szultán által kiadott fermán szerint a második államhajók is bevonulnak. A „Blitz“ osztrák-magyar torpedó naszád át is haladt a Dardanellákon.

B é c s, dec. 14. (Ered. táv.) L o b k o v i t z herceg kinevezetett Csehország tartományi főmarsalljának, B r a n d i s gróf tiroli főnöknek.

Városi és vidéki hírek.

— **Zichy Jenő gróf második expedíciója.** Zichy Jenő gróf az első expedíció alkalmával szerzett gyűjtemények kiegészítése végett újból elmegy a Kaukázusba. A gróf e hó 18-án indul el útjára. Komornykiján Roszlapon kívül az első expedíció egy tagja Cselingerian tanár kíséri el útjában. A bécsi orosz nagykövetség — tekintettel a kulturális célra — ugyanazon könyvtéseket engedélyezte a grófnak, melyeket az első expedíció alkalmával kapott az orosz kormánytól. Az utlevélet már kézbesítették a grófnak, a ki március hó végeig szándékozik a Kaukázusban maradni.

— **Új orvos városunkban.** Dr. Molnár József városunk szülötte, ki tanulmányait a bécsi egyetemen végezte s az ottani egyetemi közkórháznak volt orvos, Szekesfejvárott telepedett le s mint gyakorló orvos működését megkezdette. Lakása iskola-utca 3. szám alatt van.

— **Jedlik Anyos.** A magyar tudományos világot nagy gyász érte: egy régi bajnoka J e d l i k Anyos nyug. egyetemi tanár, az akadémia tiszteletbeli tagja, pénteken elhunyt Győrött. A 95 éves tudósban a bencések nesztora költözött el a földről Halálát alig pár napos szenvedés előzte meg. Jedlik 1800 január 13-án született Szemén, komárommegyében, 1817-ben lépett a Szent-Benedek rendbe. Először Győrött tanárkodott, majd a pesti egyetem fizikai tanszékét foglalta el. Ő írta az első fizikai tankönyvet, s lényeges felfedezéseket tett a vegytan körében. Mint kir. tanácsos, a vaskoronarenddel is kitüntetve vonult vissza 39 évi tanárkodás után nyugalomba, melyet Győrött a bencések rendházában töltött mindvégig, környezve rendtársai gyöngéd szeretete által.

— **Halalozás.** Részvétellel értesülünk, hogy T o r m a György, volt városi biz. tag f. hó 11-én 50 éves korában elhunyt. Temetése tegnap volt. Ö. v. f. n.

— **Karácsonfa-ünnep.** A városi árvaház igazgató-tanácsa, az eddigi gyakorlathoz híven, karácson estéjén ismét megakarván szerezni az

„irgalmas nővérek“ páratlan gondosságával kezelt árvaház növendékeinek azt az örömet, hogy karácsonfát kapjanak, elhatározta, hogy folyó hó 24-én délután 5 órakor az intézeti házában a karácson előestéjét megünnepli. Hogy ezt az árvaházi alap sérélmé nélkül tehesse, H a v r a n e k József polgármester, mint az árvaházi igazgató-tanács elnöke, a közönség áldozatkésztségéhez fordul s csekély áldozatot kér az emberszeretet oltárára. Mindennemű hasznos ajándék, pénz elfogadásával és nyugtázásával M o h a i Lajos városi könyvelő van megbízva.

— Szőlőgazdák közgyűlése. A városunk határában levő Öreghegy s ezzel kapcsolatos Pestis-pincék tulajdonosait a városi tanács, mint ez ügyben első fokú hatóság, 1895. évi december 26-án délelőtt 9 órára közgyűlésre hívta egybe a város házfőtermébe, hol a hegyközség alakítása tárgyában fognak határozni. E közgyűlésen az előzetes tárgyalás után a kérdés eldöntésére, hogy az érdekeltég akar-e hegyközséggé alakulni vagy nem? a szavazás azonnal megnyitották s aznap délig, úgy délután 2-től 4 óráig valamint másnap délelőtt 9 órától kezdve tart, mely idő alatt a birtokosság szavazatát, (mit esetleg megbízott által is gyakorolhat), a szőlőhegyi bizottság részéről kiküldött szavazatszedő küldöttség előtt beadhatja.

— A stomfai gaztett áldozatai. Említettük, hogy annak a hallatlan barbárságnak, melyet B a r t a l Aurél választási elnök követett el a stomfai választásnál a néppárti választókkal szemben, áldozatai vannak. Több mint 70 szegény egyszerű ember betegedett meg a kiállott szenvedések miatt. Kitaratsuk jutalma gyanánt most elhagyatva, lázas beteg fetezengék nyomorúságos viskóikban. A hi ósméri a felvidéket, csak annak lehet fogalma az inséges nyomorról, s arról az elszomorító képről, melyet egy sly falusi viskó nyújt tévria idején. A szűkös állandó lakó e helyeken, s ha beköszönt ráadásul még a betegség, nyomában ott kullog mindjárt a halál is. Az elcsenevedett, rozszal táplált nép, gyógyszerék és letebőnyire orvosi segély hiányában, gyorsan áldozata lesz a betegségről. A magyar közönség azonban nem engedheti meg, hogy egy választási elnök lelketlensége miatt egyetlen honfitársunk is nyomorultul elpusztuljon. Intézkedni kell, hogy a betegek gyógykezelésének és életük megmentésének családjait és a haza számára. Ezek a névtelen tót parasztok hősök gyanánt viselték magokat, s méltók arra, hogy gondoskodjunk róluk súlyos betegségekben. Mint a néppárti lapok közül többen, mi is készséggel vesszünk át adakozásokat a stomfai áldozatok számára, s a néppárti iroda által illetékes kezekbe juttatjuk.

— Tánccmulság. A székesfejérvári iparos ifjúság önképzőköre február 2-án a „Magyar Király“ szálloda disztermében nagyszabású tánccmulságot rendez. A műsor összehátására több tagu vigalmi bizottság alakult, melynek élén a kör igazgatója, Szaller István áll.

— Szenzációs pör. A kissallói rituális gyilkosság ügyében sajtótárgyalásra van kiállítás. A d l e r Ignác kissallói zsidó bepörölte F u s z János zselisi plebánost, ki az esetről tudósítást irt a „M. A.“-nak. A pör egyike lesz a század legérdekesebb pörének, mert több ügyvédet fognak megnyerni, hogy történelmi tanulmányok alapján lehessen a rituális gyilkosságokat bizonyítani az esküdtek előtt. A védőbeszédeket több százezer példányban fogják elterjeszteni egész Európában.

— Egy csalónő elfogatása. K ö p e k i Károlynét, ki többrendbeli csalást és lopást követett el, a helybeli rendőrség ma letartóztatta s legközelebb átadja a budapesti rendőrhatalomságnak.

— Megrögött tolvaj. A székesfejérvári kir. törvényszék F ü b r i c h Mátyás csavargót, a ki nemrégiben Baracska község határában egy szántó embertől két szórtársznavát lopott el, a mai tárgyaláson, mint megrögött tolvajt, ki már kilencszer volt büntetve, 2 és fél évi fegyházra ítélte. Az ítéletben úgy vádlott, mint a kir. ügyész meggyugodott.

Irodalom és Művészet.

— Általános neveléstan. E cím alatt Vir ág Ferenc lelkész és A m b e r g e r Márton tanító lefordították Fr. S. R. H a s z m a n n „Allgemeine Erziehungslchre“ c. művét, mely a népneveléssel foglalkozván, a vezérelvek gyűjteményét tartalmazza. Hazai irodalmunk e szakmában vajmi csekély számú munkával dicsekedhetik s ezért méltán remélhetik a fordítók, hogy e könyv csakhamar átmege a közhasználatba s a tanítóképezdéknek rendes, a papnevelő-intézeteknek pedig segéd-tankönyve lesz. A munka egy fizet példányra egy írttal lehet előfizetni az év végeig. Megrendelhető a szerzőknél, N é m e t - B ó l y b a n, (Baranya m.)

— Színház. Pénteken V. László és Ronov Ágnes, D o b s a Lajos történelmi színművét adták fél helyárrakkal, télt ház előtt. Ezuttal nem számoltunk be egy precíz, jól sikerült előadásról, de a mennyiben az összenyomás nem volt a legkedvezőbb, dicséreted említjük meg azokat, kik iparkodásuknak adták tanujelét. Igy H o l é c z y Ilona Ronov Ágnes szerepében szép érzéssel játszott s ha itt-ott az érzelmek, az indulatok modulációt nem tudta helyesen kifejezésre juttatni, ezt inkább hangskálája fogyatékosságának kell betudni. Egyébként nagyon sok tapost kapott s számtalanszor hívták a lámpák elé. P a l á g y i (V. László) mai szereplésével drámai tehetségének ismét némi jelét adta. L o m n i c z y (Hunyadi László) és M i h á l y f i Juliska (Mária) alakításai elég sikerültek mondhatók zavarólag hatott az, hogy a darabból egy jó részt töröltek.

December 15-én hétón: A dolovai nábob leánya. K a p o l n a y Irén, a városi előzeti színház tagjának vendégfelléptével.

December 16-án kedden: Virágcsata.

December 17-én szerdán: Feodora.

December 18-án csütörtökön: Jótékony-célú előadás, a keresk. akadémia segélyegylete javára.

December 19-én pénteken: (zónaelőadás).

December 20-án szombaton Boszorkányvár.

Közgazdaság.

A kartelek.

(K. Ö.) Mialatt a nagy iparállamokban mindinkább tért hódít azon eszme, hogy a váltságba jutott föld jogai a mozgó tőke s nagy ipar nyomása ellen biztosítottassanak, s ebben a nemes törekvésben az érdekelt közönség s kormányok váltve nagy buzgalmat fejtenek ki: azalat nálunk, az agrár-államban, mind szemérmelenebbül úzik a nagy iparvállalatok nyers-termelésűk megrontását célzó azon frivol játékukat, mely törvénytelenséget törvénytelenségre halmoz, nemtrórdve a gazdaközönség jogossá ellenakciójával, nem trórdve a szentesített törvényekkel, mert minden merényletét jog s törvény ellen fejezi a szabadelvű kormány, mely a közérdeknek nagyobb szolgálatot nem vél teljesíthetni, mintha a zsidó nagytőkét veszi pártfogása alá.

Ezek a jelenségek merültek fel újból a budapesti kartelemalmok bejelentett üzemredukciója alkalmával melynek célja az amugyis

csekély buzaárakat még alacsonyabbra leszo-

ritani. Nem zárkozunk el ridegen azon elmélet elől, mely a gazdasági szövetkezesek létjogosságát fentartja. A káros és tisztességtelen verseny az üzleti életben és az oly arányu tulprodukción, mikor a termelés hasznon már nem jár, indokoltá teszik termelőkre és iparvállalatokra nézve a gazdasági szövetkezeseket, melyek csak ez uton képesek az erősebb lelkiismeretlen versennyel szembeállni. De mikor azt látjuk, hogy a törvényhozásilag amugyis rendkívüli kedvezményekkel körüláncolt nagy iparvállalatok, nem gazdasági kényserhelyzetből kifolyólag, hanem tisztán erkölctelen nyereséskedési vágyból szövetkeznek s kartelemre lépnek, hogy fokozottabb mértékben folytassák a romboló művet az ország nyers termelése ellen mikor azt látjuk, hogy nyílt törvényességgel az üzleti életből kiküszöbölnek minden oly erkölcsi momentumot, mely a becsületes munka után élő gyengébbet megvédené a kapzsi erős ellen s szövetkezik a nagy tőke istápolása mellett az ország fogyasztóinak kiszípolozására: akkor meggyőződésünk teljes enerzsiájával követelünk oly intézkedéseket, melyek célját gátat vetni a gazdasági szövetkezesek olynemű kinövésének, melyek célja nem a védekezés, hanem a gyengének teljes elpusztítása. Ez tisztán spekuláció és nyereséskedés. Mit trórdnek avval, ha emellett százezeren mennek trórdnek.

Újra beigazolvva látjuk azon erkölctelen motivumot, mely a kapitalisztikus ököljög a kartelek és ringek korszakának alapeszméjét képezi, mely kigunyolja a keresztény erkölctant, s bálványozza azon morált, melynek szellemében repülnek a vasutak, hajtának végre a tőzsdemanipulációk s mely kereskedelemben és iparvállalatokban érvényesül. Minek természetes következménye, hogy meginognak a nemzetnek természetes gazdasági alapjai, nem lennek védelmet az állampolgárok azon csoportjainak azon klikkél, melyet a pénz és nyereséskedési vágy tart össze s melyet az érdek majd ehhez, majd ahhoz az országhoz köt, aszerint amint a spekulációnak nagyobb s szabadabb tér kínálkozik.

Mig a spekuláció nemzetközi lovagjai nálunk a kormányhatalom protektorátusa alatt szabadon grasszálnak és az iparvállalatok gazdasági szövetkezesé a külföldön, nevezetesen Németországban oly törvényjavaslattal foglalkoznak, melynek célja az üzleti életben megakadályozni a káros és tisztességtelen versenyt; Ausztriában még épenséggel a kartelek romboló hatása ellen foglal állást közvélemény s kormány.

Ábból az alkalmából, hogy az egész monarchiára kiterjedő cukorkartel oly óriási károkat okozott a répatermelésnek, az osztrák parlament mezőgazdasági bizottsága — a mult hó elején foglalkozván evvel az ügygyel — a rezolúciót fogadta el:

„Utasítottatik a kormány, hogy alkotmányos elintézés céljából a legközelebbi időben törvényjavaslatot nyújtson be, amely a kartelszerű szövetkezeseket általában állami illetve tartományi felügyelet alá helyezi, s gazdaságilag káros kartelleket pedig megakadályozza, s ez intézkedéseket büntető szankcióval látta el.

Mikor jövőnk mi abba a helyzetbe, hogy agrár kérdéseinkre nézve ily örvendetes jelenségeket regisztrálhatnánk!

Korántsem az a célunk, hogy a közgazdaság különböző tényezőit egymással ellentétbe hozzuk és mikor az iparvállalatok káros kartelszerű szövetkezesé ellen állást foglalunk, ezzel más elérni nem akarunk, mint megtörni a kartelek azon káros befolyását, melyet egyéb közgazdasági ágakra, különösen pedig a mezőgazdaságra gyakorolnak.

A közelgő ujév alkalmából!

A legdivatosabb és legszebb névjegyek

Számmér Imre könyvnyomdájában kaphatók.

Schubert és Schlésinger

ruhaza

SZÉKES-FEJÉRVÁROTT

alapított 1853.

Saját műterem női toilettek elkészítésére és menyasszonyi kelengyékre.

Leányokhoz meg-meg-erített külön confectio és próba-terem.

Nagy karácsonyi occasio eladás.

Tényleg mélyen leszállított áron, hogy a n. é. közön-
ségnek alkalma nyíljon elismert jó minőségű áruin-
kat — bámulatos — olcsó áron beszerezhetni,

Cheviott kelmek duplasz. les	28 kr.
Sima kangarn-kelmek duplasz. les	30 kr.
Női posztó minden színben 140 cm.	45 kr.
Angol ujdonságok	58 kr.

Egy teljes ruha jó minőségű cheviott
kelméből az összes bélésekkel és
diszszel együtt . . . . .

2.75

Néhány ezer méter divatkelme és brocat selyem
maradék minden áron.

Foutard selymek legjobb mintákban	45 kr.
Chinai pont is selymek remek választ.	55 kr.
Színes brocat selymek	95 kr.
Fekete brocat selymek	1-10 kr.

Egy teljes jó mosó parchet-ruha a
legszebb minták és színekben . . . . .

1.50

Téli jaquet jó béléssel	5.50
Téli jaquet selyem béléssel	7.50

Caracül gallérok bámulatos olcsó áron.

Ugy ár, mint választék tekintetében árucikkeink minden versenyt
fölülmulnak.

—||| Az összes cikkek ez évi idényről. |||—

Vidéki rendelések különös figyelembe részesülnek.

Vidékre mintákkal és képes arjegyzékekkel készséggel szolgálunk.